

Warszawa, dnia 3 sierpnia 2016 r.

Poz. 52

**DECYZJA NR 275
KOMENDANTA GŁÓWNEGO POLICJI**

z dnia 29 lipca 2016 r.

**w sprawie programu nauczania na kursie specjalistycznym w zakresie taktycznych aspektów
prowadzenia postępowania w sprawach nieletnich**

Na podstawie § 54 ust. 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 czerwca 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków odbywania szkoleń zawodowych oraz doskonalenia zawodowego w Policji (Dz. U. poz. 877, z późn. zm.¹⁾) postanawia się, co następuje:

§ 1. Określa się program nauczania na kursie specjalistycznym w zakresie taktycznych aspektów prowadzenia postępowania w sprawach nieletnich, stanowiący załącznik do decyzji.

§ 2. Realizację kursu, o którym mowa w § 1, powierza się Wyższej Szkole Policji w Szczytnie i Centrum Szkolenia Policji w Legionowie.

§ 3. Traci moc decyzja nr 906 Komendanta Głównego Policji z dnia 11 grudnia 2007 r. w sprawie programu kursu specjalistycznego w zakresie taktycznych aspektów prowadzenia postępowania w sprawach nieletnich (Dz. Urz. KGP z 2008 r. poz. 2 oraz z 2014 r. poz. 54).

§ 4. Decyzja wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Komendant Główny Policji
z upoważnienia
Zastępca Komendanta Głównego Policji
insp. Helena MICHALAK

---

¹⁾Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. U. z 2007 r. poz. 1644, z 2008 r. poz. 1116, z 2010 r. poz. 1381, z 2012 r. poz. 899, z 2014 r. poz. 1312 oraz z 2015 r. poz. 593.

Załącznik do decyzji nr 275
Komendanta Głównego Policji
z dnia 29 lipca 2016 r.

**PROGRAM NAUCZANIA NA KURSIE SPECJALISTYCZNYM W ZAKRESIE
TAKTYCZNYCH ASPEKTÓW PROWADZENIA POSTĘPOWANIA
W SPRAWACH NIELETNICH**

SPIS TREŚCI

I. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNO-PROGRAMOWE

1. Nazwa kursu
2. Cel kursu
3. Kryteria formalne, jakim muszą odpowiadać kandydaci kierowani na kurs
4. Ogólna charakterystyka kursu
5. System prowadzenia kursu
6. Czas trwania kursu i organizacja zajęć
7. Liczebność grupy szkoleniowej
8. Warunki niezbędne do realizacji i osiągnięcia celów kształcenia
9. Zakres tematyczny oraz system oceniania
10. Forma zakończenia kursu

II. UKŁAD STRUKTURALNY JEDNOSTKI MODUŁOWEJ

1. Jednostka modułowa i jednostki szkolne

III. WEWNĘTRZNY UKŁAD REALIZACJI TREŚCI PROGRAMOWYCH

I. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNO-PROGRAMOWE

1. Nazwa kursu

Program nauczania na kursie specjalistycznym w zakresie taktycznych aspektów prowadzenia postępowania w sprawach nieletnich, zwany dalej „kursem”.

2. Cel kursu

Kurs specjalistyczny kompleksowo (teoretycznie i praktycznie) przygotowuje policjanta do realizacji zadań służbowych z zakresu taktycznych aspektów wykonywania czynności z nieletnimi.

3. Kryteria formalne, jakim powinni odpowiadać kandydaci kierowani na kurs

Na kurs kierowani są policjanci służby prewencyjnej lub służby kryminalnej, którzy wykonując zadania służbowe, prowadzą czynności z udziałem nieletnich. Niezbędne jest posiadanie przez uczestników kursu ważnych „Poświadczeń Bezpieczeństwa” upoważniających ich do dostępu do informacji niejawnych o klauzuli co najmniej „Poufne”.

Wskazane jest, by z jednej jednostki organizacyjnej Policji (na tę samą edycję kursu) kierować po dwóch policjantów, tj. jednego ze służby prewencyjnej oraz jednego ze służby kryminalnej.

4. Ogólna charakterystyka programu

Program kursu został opracowany zgodnie z metodologią tzw. „modułów umiejętności zawodowych”, w której zadania służbowe, w zawodzie policjant służby prewencyjnej oraz kryminalnej realizujący przedsięwzięcia z udziałem nieletnich, stanowią zarówno kryterium doboru, jak i organizacji treści nauczania/uczenia się. Doskonalenie zawodowe, realizowane na podstawie programu, przygotowuje policjanta do realizacji zadań służbowych z zakresu taktycznych aspektów wykonywania czynności z nieletnimi. Zadaniu zawodowemu, do którego przygotowuje doskonalenie, odpowiada tzw. jednostka modułowa.

Zadanie zawodowe (jednostkę modułową) poddano analizie, w wyniku której:

- zidentyfikowano i nazwano etapy pracy,
- przyporządkowano umiejętności poszczególnym etapom pracy,
- wyodrębniono i nazwano jednostki szkolne, nawiązując do charakteru zajęć dydaktycznych.

Dla jednostek modułowych opracowano:

- cele kształcenia w zakresie jednostki modułowej,
- listę wyposażenia dydaktycznego.

Jednostka modułowa podzielona została na mniejsze, samodzielne partie materiału nauczania, tzw. jednostki szkolne, których wyodrębniono łącznie 6.

W ramach każdej jednostki szkolnej wskazano:

- cele szkolenia zapisane w formie operacyjnej, zawierające czynności, składające się na właściwą realizację zadania służbowego,
- kluczowe punkty nauczania niezbędne do osiągnięcia zakładanych celów szkolenia w ramach danej jednostki szkolnej,
- zoptymalizowany czas niezbędny do realizacji kluczowych punktów nauczania,
- proponowane metody realizacji zajęć,
- pomoce dydaktyczne, sprzęt i materiały niezbędne do realizacji kursu.

Wskazywane w programie metody realizacji zajęć są wg autorów optymalne do osiągnięcia zakładanych celów kształcenia. Prowadzący zajęcia może wybrać inną metodę, gwarantującą osiągnięcie celów kształcenia.

Właściwa realizacja treści objętych programem wymaga, aby podmiot realizujący kurs dysponował odpowiednimi warunkami organizacyjnymi oraz technicznymi, określonymi w *Liście wyposażenia dydaktycznego*, wyodrębnionej dla jednostek modułowych.

Integralną częścią programu jest poradnik dla nauczyciela, stanowiący pomoc metodyczną do realizacji zajęć dydaktycznych oraz proponowane (przykładowe) ćwiczenia i zadania.

Objaśnienia skrótów dotyczących dokumentacji programowej:

- JM** – jednostka modułowa,
- JS** – jednostka szkolna,

- PN** – poradnik dla nauczyciela,
CZ – ćwiczenia i zadania,
KPN – kluczowy punkt nauczania.

5. System prowadzenia kursu

Kurs prowadzony jest w systemie stacjonarnym.

6. Czas trwania kursu i organizacja zajęć

Realizacja programu wymaga przeprowadzenia **91 godzin lekcyjnych**. Na całkowity wymiar czasu kursu, składają się:

Przedsięwzięcia	Czas (okres) realizacji
Rozpoczęcie kursu	1 godz.
Zajęcia programowe	89 godz.
Zakończenie kursu	1 godz.
Ogółem	91 godz. (12 dni szkoleniowych)

Zajęcia programowe realizowane są w wymiarze nieprzekraczającym 46 godzin lekcyjnych tygodniowo. Liczba godzin lekcyjnych, liczonych w jednostkach 45-minutowych, nie powinna przekraczać 8 godzin dziennie od poniedziałku do piątku (w piątek drugiego tygodnia kursu zajęcia należy planować w porze wieczorowo-nocnej) oraz 6 godzin w sobotę. Zajęcia w JM01JS06 dotyczą **Taktyki prowadzenia czynności w sprawie nieletniego** i stanowią podsumowanie wiedzy i umiejętności przewidzianych *Programem...*, dlatego też wymagają realizacji w warunkach zbliżonych do naturalnych, w **porze dziennej i nocnej**, przy wykorzystaniu obiektów oraz bazy dydaktycznej jednostki szkoleniowej, której powierzono realizację kursu.

Podczas planowania zajęć dydaktycznych należy uwzględnić wewnętrzny układ realizacji zajęć programowych z rozkładem treści kształcenia. Dopuszczalne jest podczas prowadzenia zajęć symulacyjnych bądź ćwiczeń, regulowanie czasu trwania zajęć w sposób zapewniający optymalne osiągnięcie zakładanych celów, z zastrzeżeniem rozpoczęcia kolejnej jednostki kluczowego punktu nauczania w czasie przyjętym w rozkładzie zajęć programowych.

Czas trwania kursu wynosi **12 dni szkoleniowych**, w trakcie których zajęcia należy planować według *Wewnętrznego układu realizacji treści programowych*.

7. Liczebność grupy szkoleniowej

Poszczególne treści kształcenia należy realizować w **grupach szkoleniowych**, których liczebność, z uwagi na efektywność stosowanych metod (technik) dydaktycznych oraz cele dydaktyczne zajęć, **nie powinna przekraczać 23 osób**.

8. Warunki niezbędne do realizacji i osiągnięcia celów kształcenia

Zaleca się, żeby zajęcia w danej grupie szkoleniowej, w obrębie jednostki szkolnej lub jednostki modułowej, prowadził ten sam nauczyciel policyjny. W przypadku braku określenia liczby nauczycieli prowadzących zajęcia, przyjmuje się, iż do realizacji wyodrębnionych punktów kluczowych wyznacza się tego samego nauczyciela.

W przypadku zajęć praktycznych liczba nauczycieli, wraz z określeniem ich roli, wynika ze sposobu realizacji zajęć w podgrupach oraz przyjętych założeń do stosowanej metody (techniki).

Z uwagi na interdyscyplinarny charakter programu, w którym kształcone są umiejętności z różnych obszarów (umiejętności uniwersalne i specjalistyczne), niezbędne do realizacji wyspecyfikowanych w programie kursu zadań zawodowych, realizujący go nauczyciele policyjni zobligowani są do zapoznania się z całością jego zawartości. Podczas realizacji kolejnych sekwencji wskazane jest odwoływanie się do wcześniej zrealizowanych jednostek szkolnych.

Nauczyciele obowiązani są analizować przepisy, do których odsyła program oraz na bieżąco aktualizować ich zmianę w treści przekazywanej słuchaczom kursu.

Podczas realizacji treści programowych, z których wynika potrzeba nawiązywania do zasad etyki zawodowej, praw człowieka, polityki antidyskryminacyjnej lub też działań antykorupcyjnych, obowiązkiem każdego nauczyciela policyjnego jest kształtowanie w tym zakresie pożądanych postaw i zachowań.

Obowiązkiem nauczyciela policyjnego jest poinformowanie słuchaczy, że w trakcie kursu każdy słuchacz jest zobowiązany do **prowadzenia „Teczki Dokumentów”** i okazywania jej na polecenie prowadzących zajęcia. „Teczka Dokumentów” powinna zawierać wszystkie ocenione przez nauczyciela policyjnego dokumenty, wykonane przez słuchacza, tj. zapisy w notatniku służbowym, notatki, raporty, protokoły, meldunki, itp.

9. Zakres tematyczny oraz system oceniania

Nr JM	Nazwa i charakterystyka jednostki modułowej	Określenie sposobu zaliczeń w obrębie jednostki modułowej stanowiących ocenę okresową
01	Taktyczne aspekty prowadzenia postępowań w sprawach nieletnich	W jednostce modułowej zaplanowano jedną ocenę okresową. Ocena okresowa wystawiana jest na podstawie średniej arytmetycznej z pozytywnych ocen bieżących uzyskanych w trakcie kursu.
	W ramach jednostki modułowej realizowanych jest sześć jednostek szkolnych, ukierunkowanych na kształtowanie umiejętności z zakresu planowania i realizacji, w ramach prowadzonego postępowania, czynności wobec nieletniego sprawcy czynu karalnego lub nieletniego zdemoralizowanego.	

10. Forma zakończenia kursu

Absolwent kursu uzyskuje świadectwo ukończenia kursu, na którym wpisuje się ogólny wynik nauki, stanowiący ocenę okresową uzyskaną na zakończenie jednostki modułowej JM01.

II. UKŁAD STRUKTURALNY JEDNOSTKI MODUŁOWEJ

1. Jednostka modułowa i jednostki szkolne

Kod i nazwa jednostki modułowej	Kod i nazwa jednostki szkolnej	Czas realizacji (godz.)
JM 01 Taktyczne aspekty prowadzenia postępowań w sprawach nieletnich	JS01 – Zasady postępowania w sprawach nieletnich	12
	JS02 – Uprawnienia Policji w postępowaniu z nieletnim	11
	JS03 – Doskonalenie umiejętności posługiwania się środkami przymusu bezpośredniego oraz stosowania taktyki adekwatnej do sytuacji interwencyjnej	14
	JS04 – Wybrane czynności procesowe	8
	JS05 – Wybrane zagadnienia pracy operacyjnej	8
	JS06 – Taktyka prowadzenia czynności w sprawach nieletniego	36
	Razem:	89

PROGRAM REALIZACJI JEDNOSTKI MODUŁOWEJ JM01

Cel: Po zakończeniu jednostki szkolnej słuchacz będzie potrafił zaplanować i zrealizować czynności, w ramach prowadzonego postępowania, wobec nieletniego sprawcy czynu karalnego lub nieletniego zdemoralizowanego, dobierając właściwą taktykę działania.

ARKUSZ ANALIZY JEDNOSTKI MODUŁOWEJ – JM01				
Lp.	Etap pracy - policjant:	Umiejętności wymagane do realizacji etapów pracy – policjant:	Nazwa jednostki szkolnej (JS)	Czas realizacji JS w godz.
1	Stosuje zasady postępowania w sprawach nieletnich.	<ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia rodzaje postępowania w sprawach nieletnich, określa ich zakres oraz dobiera i stosuje właściwą procedurę. 	Zasady postępowania w sprawach nieletnich (JS01)	12
2	Realizuje zaplanowane czynności w sprawie nieletniego z zastosowaniem właściwej taktyki działania.	<ul style="list-style-type: none"> – przesłuchuje osobę w charakterze świadka, – przesłuchuje nieletniego, – dokonuje ujęcia i zatrzymania nieletniego, – sporządza wniosek do Sądu Rodzinnego i Nieletnich, – obezwładnia napastnika oraz stosuje chwyt transportowe, – dokonuje zatrzymania osoby z użyciem kajdanek, – wykorzystuje środki przymusu bezpośredniego do obrony przed atakiem, – przyjmuje zawiadomienie o przestępstwie i wykroczeniu od osoby małoletniej oraz w sytuacji, gdy sprawcą jest nieletni, – przesłuchuje małoletniego świadka, – stosuje formy pracy operacyjnej, – współpracuje z osobowymi źródłami informacji, – typuje sprawców czynów karalnych, – analizuje posiadane materiały, – planuje czynności wykrywcze, – sporządza plan działań operacyjnych, – przeprowadza realizację czynności. 	Uprawnienia Policji w postępowaniu z nieletnimi (JS02)	11
			Doskonalenie umiejętności posługiwania się śpb oraz stosowania taktyki adekwatnej do sytuacji interwencyjnej (JS03)	14
			Wybrane czynności procesowe (JS04)	8
			Wybrane zagadnienia pracy operacyjnej (JS05)	8
			Taktyka prowadzenia czynności w sprawie nieletniego (JS06)	36

LISTA WYPOSAŻENIA DYDAKTYCZNEGO – JM01 LW01	
Kategoria / nazwa wyposażenia	Liczba na grupę
01. Wyposażenie pracowni	
1. Sala dydaktyczna	1
2. Pomieszczenie symulacyjne lub przystosowana sala dydaktyczna do przeprowadzania interwencji policyjnych oraz pomieszczenie do prowadzenia przesłuchania przyjaznego dziecka a także pomieszczenie przystosowane do prowadzenia okazania	1
3. Telewizor	1
4. Odtwarzacz DVD lub VIDEO	1
5. Tablica suchościeralna	1
6. Teren otwarty do zajęć praktycznych	1
7. Sala z matą judo	1
02. Pomoce dydaktyczne	
1. Rzutnik pisma lub projektor multimedialny	1
2. Foliogramy	zestaw
3. Prezentacja multimedialna	zestaw
4. Przepisy prawne	zestaw
5. Kajdanki, pas główny z futerałem na kajdanki	23
6. Indywidualne środki przymusu bezpośredniego	1 zestaw na słuchacza
7. Pałka służbowa	23
8. Atrapa noża	12
9. Broń szkolna	23
10. Broń palna	23
11. RMG	23
12. Kamizelka kuloodporna	23
13. Hełm „kevlar”	23
14. Latarka	23
15. Pojazd oznakowany	2
16. Pojazd nieoznakowany	2
17. Zestaw „simunition”	7
18. Atrapa broni palnej	3
19. Radiotelefony nasobne	23
20. Założenia do ćwiczeń	zestaw
21. Film dydaktyczny „Przesłuchanie małoletniego świadka”	1
03. Materiały pomocnicze	
1. Folie do foliogramów	1 opakowanie
2. Papier formatu A4	690
3. Formularz protokołu przyjęcia ustnego zawiadomienia o przestępstwie / przesłuchania świadka	23
4. Uprawnienia pokrzywdzonego	23
5. Formularze statystyczne	23
6. Formularz protokołu przesłuchania świadka	23
7. Formularz protokołu zatrzymania osoby	23
8. Formularz protokołu przeszukania pomieszczeń, osoby	23
9. Formularz protokołu zatrzymania nieletniego	92
10. Formularz protokołu przesłuchania nieletniego	69
11. Wykaz dowodów rzeczowych	23
12. Formularz meldunek informacyjny	23
13. Formularz Niebieska karta A	23
14. Formularz Niebieska karta B	23

---

15. Formularz protokołu kontroli osobistej	23
16. Formularz protokołu doprowadzenia osoby do wytrzeźwienia	23

JEDNOSTKA SZKOLNA – JS01

Nazwa jednostki szkolnej: **Zasady postępowania w sprawach nieletnich**

Nazwa jednostki modułowej: Taktyczne aspekty prowadzenia postępowań w sprawach nieletnich – JM01

Czas realizacji: 12 godz. lekcyjnych

Cele: Po zakończeniu jednostki szkolnej słuchacz będzie potrafił:

- wyjaśnić znaczenie pojęć ustawowych właściwych dla postępowania w sprawach nieletnich,
- scharakteryzować zachowania nieletnich świadczące o ich demoralizacji,
- omówić zasady odpowiedzialności nieletnich,
- omówić obowiązek społeczny i prawny przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich oraz powiadomienia o tym fakcie wskazanych w ustawie instytucji,
- określić rolę sądu rodzinnego w postępowaniu z nieletnimi,
- określić właściwość miejscową i rzeczową sądu rodzinnego i nieletnich,
- wymienić i scharakteryzować podstawy prawne wszczęcia postępowania w sprawie nieletniego,
- wymienić i omówić cele postępowania w sprawie nieletniego,
- omówić przypadki, w których prokurator wszczyna i prowadzi wobec nieletniego postępowanie,
- rozróżnić strony procesowe i opisać ich uprawnienia w postępowaniu w sprawach nieletnich,
- scharakteryzować postępowanie mediacyjne,
- rozróżnić obligatoryjny i fakultatywny udział obrońcy w postępowaniu w sprawach nieletnich,
- wymienić i scharakteryzować środki oddziaływania wychowawczego stosowane wobec nieletnich,
- wymienić przypadki w których można orzec karę za czyn popełniony przez nieletniego,
- omówić rodzaje i charakter środków przymusu stosowanych wobec nieletnich,
- opisać czynności Policji w związku z ujawnieniem przejawów demoralizacji lub czynu karalnego,
- dokumentować uzyskane informacje świadczące o zagrożeniu nieletniego demoralizacją.

Kluczowe punkty nauczania	Czas (w godz.)	Metody	Liczba	Nazwa/opis	Dokumentacja programowa
1. Pojęcia ustawowe właściwe dla postępowania w sprawach nieletnich.	2	wykład, pogadanka, dyskusja	1	Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich z dnia 26 października 1982 r. (t.j. Dz. U. 2014 r. poz. 382, ze zm.)	Poradnik dla nauczyciela JM01JS01PN01 Ćwiczenia i zadania JM01JS01CZ01
2. Zachowania świadczące o demoralizacji nieletnich.	2	wykład, pogadanka, dyskusja	1	Zarządzenie nr 1619 KGP z dnia 3 listopada 2010 r. (Dz. Urz. KGP Nr 11 poz. 64, ze zm.)	
3. Przepisy ogólne o postępowaniu w sprawach nieletnich.	2	wykład, pogadanka, dyskusja	1 1 10/1	Kodeks karny Kodeks postępowania karnego Papier kancelaryjny A4	
4. Postępowanie mediacyjne.	1	wykład, pogadanka	1 1	Rzutnik światła białego Rzutnik multimedialny	
5. Środki wychowawcze stosowane wobec nieletnich.	2	wykład, dyskusja, pogadanka	1 Zestaw Zestaw	Komputer przenośny Foliogramy Plansze	
6. Przypadki, w których można orzec karę za czyn popełniony przez nieletniego. 7. Rodzaje i charakter środków przymusu stosowanych wobec nieletnich. 8. Czynności policjanta w związku z ujawnieniem przejawów demoralizacji lub czynu karalnego. 9. Dokumentowanie uzyskanych informacji świadczących o zagrożeniu nieletniego demoralizacją. 10. Omówienie sporządzonej dokumentacji.	3	wykład, dyskusja, ćwiczenia praktyczne	1 Zestaw Zestaw	Prezentacje multimedialne	

PORADNIK DLA NAUCZYCIELA	JM01JS01PN01
JEDNOSTKA SZKOLNA – JS01	
Nazwa jednostki szkolnej: Zasady postępowania w sprawach nieletnich	
Nazwa jednostki modułowej: Taktyczne aspekty prowadzenia postępowań w sprawach nieletnich – JM01	
1. Wymagania wejściowe	
Wymagane są podstawowe wiadomości i umiejętności z zakresu szkolenia zawodowego podstawowego, tj.:	
<ul style="list-style-type: none"> – ogólne zasady postępowania w sprawach nieletnich, – etyka zawodowa policjanta, – prawa i wolności człowieka, – znajomość przepisów kodeksu postępowania karnego, – znajomość przepisów prawa karnego materialnego, – dokumentowanie czynności służbowych.	
2. Wskazówki metodyczne do realizacji kursu	
Kluczowy punkt nauczania nr 1: wykład, pogadanka, dyskusja	
Na podstawie preambuły omów cele ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz w oparciu o art. 3 upn, omów dobro dziecka jako naczelną zasadę w postępowaniu w sprawach nieletnich. Podziel grupę na zespoły i odwołując się do wiedzy zawodowej słuchaczy poleć, aby wypracowali pojęcia ustawowe właściwe dla postępowania w sprawach nieletnich takie jak: małoletni, nieletni, młodociany, demoralizacja, czyn karalny. Po zaprezentowaniu prac każdego zespołu dokonaj uzupełnienia i podsumowania.	
Kluczowe punkty nauczania nr 2-3: wykład, pogadanka, dyskusja	
Wspólnie z grupą, odwołując się do doświadczenia zawodowego oraz życiowego słuchaczy wypracuj podczas dyskusji katalog zachowań świadczących o demoralizacji nieletniego. Wykorzystując aktualne dane statystyczne oraz odwołując się do własnego doświadczenia zawodowego, przedstaw skalę zjawiska oraz wybrane przypadki świadczące o demoralizacji nieletniego. Zwróć uwagę na udział nieletnich w przestępczości zorganizowanej. Bazując na przepisach ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz innych ustaw omów zasady odpowiedzialności nieletnich, obowiązek społeczny i prawny przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich oraz powiadamiania o tym fakcie wskazanych w ustawie instytucji (art. 4 upn, 304 kpk, 572 kpc, art. 12 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie Dz. U. Nr 180, poz. 1493, ze zm.). Opisz rolę sądu rodzinnego w postępowaniu z nieletnimi. Na podstawie doświadczenia zawodowego słuchaczy wskaż właściwość rzeczową i miejscową sądu rodzinnego i nieletnich. Odwołując się do znajomości przepisów upn oraz kpk wraz ze słuchaczami określ zasady wszczynania i prowadzenia postępowania w sprawie nieletniego, uprawnienia stron procesowych oraz pokrzywdzonego, tryb powoływania i udziału obrońcy. Przedstaw przypadki wszczynania i prowadzenia postępowania przez prokuratora.	
Kluczowy punkt nauczania nr 4: wykład, pogadanka	
Scharakteryzuj postępowanie mediacyjne, zasady i etapy oraz jego cele w oparciu o przepisy upn (art. 3, 6 upn) oraz opracowanie Ministerstwa Sprawiedliwości „Mediacje w sprawach nieletnich”.	
Kluczowy punkt nauczania nr 5: wykład, pogadanka, dyskusja	
Podziel grupę na dwa zespoły i poleć wypracowanie katalogu środków wychowawczych i wskazanie środka poprawczego z uwzględnieniem podziału na środki stosowane w zmienionym i niezmienionym środowisku wychowawczym. Podczas omawiania środków zwróć uwagę na te, które ustają z mocy prawa po ukończeniu przez nieletniego 18 i 21 lat (art. 5-8, 10-12, 73 i 89 upn).	
Kluczowe punkty nauczania nr 6-10: wykład, dyskusja, ćwiczenia	
Scharakteryzuj okoliczności, w których wobec nieletniego sąd może orzec karę. Omów rodzaje i charakter środków przymusu. Podziel grupę na zespoły i odwołując się do wiedzy zawodowej słuchaczy poleć, aby wypracowali czynności Policji w związku z ujawnieniem przejawów demoralizacji lub czynu karalnego. Po zaprezentowaniu prac zespołu dokonaj uzupełnienia i podsumowania. Następnie na podstawie przygotowanych założeń poleć słuchaczom opracowanie	

i sporządzenie stosownej do sytuacji dokumentacji. Po zaprezentowaniu sporządzonej dokumentacji przez przedstawicieli zespołów ocen dokumenty pod względem merytorycznym i formalnym, omów popełnione błędy.

3. Sposoby oceniania

Zaliczenie jednostki szkolnej JS01 następuje łącznie z zaliczeniem jednostek szkolnych JS02, JS03, JS04, JS05, JS06 na podstawie średniej arytmetycznej pozytywnych ocen bieżących (zasady przeprowadzenia zaliczenia określono w Poradniku dla nauczyciela – JM01JS06PN01).

ĆWICZENIA I ZADANIA	JM01JS01CZ01
JEDNOSTKA SZKOLNA – JS 01 Nazwa jednostki szkolnej: Zasady postępowania w sprawach nieletnich Nazwa jednostki modułowej: Taktyczne aspekty prowadzenia postępowań w sprawach nieletnich – JM01	
Proponowane ćwiczenia i zadania: Ćwiczenie nr 1 Pełnisz służbę w patrolu szkolnym. W pewnym momencie zauważyłeś jak dwóch, młodych chłopców na widok oznakowanego radiowozu zaczęło szybko oddalać się z płyty boiska szkolnego w pobliżu Zespołu Szkół. W związku z tym, że w pobliżu szkoły często dochodzi do rozbojów podejmujesz decyzję o ich wylegitymowaniu. Po krótkim pościgu zatrzymujesz chłopców. Prosisz ich o podanie danych personalnych i adresu zamieszkania. Legitymowanymi okazują się: <ol style="list-style-type: none"> 1. Walczak Arkadiusz syn Henryka lat 15, zamieszkały w Warszawie przy ul. Sobieskiego 20 m. 7 2. Abramczyk Paweł syn Arkadiusza i Henryki lat 12, zamieszkały w Warszawie przy ul. Husarskiej 10 m. 12. Prosisz dyżurnego jednostki o potwierdzenie danych osobowo-adresowych, (dane potwierdzone, osoby nie figurują w KSIP). Na zadane przez ciebie pytanie: „dlaczego zaczęliście uciekać”? odpowiadają: „przestraszyliśmy się”. Podjmujesz decyzję o przeprowadzeniu kontroli osobistej chłopców. W trakcie kontroli Arkadiusza Walczaka w prawej kieszeni kurtki ujawniasz torebkę foliową z zawartością płynnej substancji koloru jasnobrązowego o intensywnym zapachu podobnym do butaprenu. Wygląd i zachowanie obydwu chłopców wskazuje, że znajdują się pod wpływem środka odurzającego. Opracuj algorytm czynności w związku ze zdarzeniem. Sporządź odpowiednią dokumentację.	

JEDNOSTKA SZKOLNA – JS02 Nazwa jednostki szkolnej: **Uprawnienia Policji w postępowaniu z nieletnimi**

Nazwa jednostki modułowej: Taktyczne aspekty prowadzenia postępowań w sprawach nieletnich – JM01

Czas realizacji: 11 godz. lekcyjnych

Cele: Po zakończeniu jednostki szkolnej słuchacz będzie potrafił:

- omówić i scharakteryzować stosowanie przepisów kpk w zakresie utrwalania, zbierania i przeprowadzania dowodów przez Policję,
- wymienić i omówić zakres czynności wykonywanych przez Policję w wypadkach niecierpiących zwłoki oraz zleconych przez sąd rodzinny,
- wymienić przesłanki zatrzymania nieletniego i umieszczenia go w Policynjnej Izbie Dziecka,
- określić obowiązki policjanta w związku z zatrzymaniem nieletniego,
- zatrzymać nieletniego,
- sporządzić protokół zatrzymania nieletniego,
- określić warunki dopuszczalności przesłuchania nieletniego,
- przesłuchać nieletniego z uwzględnieniem różnych metod przesłuchania,
- sporządzić protokół przesłuchania nieletniego,
- określić zadania Policji w zakresie ujawniania nieletnich zagrożonych demoralizacją i przestępczością.

Kluczowe punkty nauczania	Czas	Metody	Liczba	Nazwa/opis	Dokumentacja programowa
1. Stosowanie przepisów kpk w zakresie utrwalania, zbierania i przeprowadzania dowodów przez Policję. 2. Zakres czynności Policji w wypadkach niecierpiących zwłoki oraz zleconych przez sąd rodzinny.	1	wykład, dyskusja	1	Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich z dnia 26 października 1982 r. (t.j. Dz. U. 2014 r. poz. 382, ze zm.)	Poradnik dla nauczyciela JM01JS02PN01
3. Zatrzymanie nieletniego.	5	wykład, dyskusja, ćwiczenia pisemne, symulacja	1	Zarządzenie nr 1619 KGP z dnia 3 listopada 2010 r. (Dz. Urz. KGP Nr 11 poz. 64 ze zm.)	Ćwiczenia i zadania JM01JS02CZ01
4. Omówienie sporządzonej dokumentacji.	1	dyskusja	1	Kodeks Karny	
5. Przesłuchanie nieletniego. 6. Omówienie sporządzanej dokumentacji.	3	pogadanka, symulacja, ćwiczenia pisemne, dyskusja	1 5/1 3/1	Kodeks postępowania karnego Papier kancelaryjny formatu A4 Formularz protokołu	

7. Zadania Policji w zakresie ujawniania nieletnich zagrożonych demoralizacją i przestępczością.	1	wykład, pogadanka	2/1 1 1 1 Zestaw Zestaw Zestaw Zestaw	zatrzymania nieletniego Formularz protokół przesłuchania nieletniego Rzutnik światła białego Rzutnik multimedialny Komputer przenośny Foliogramy Plansze Prezentacje multimedialne Założenia do ćwiczeń	
--	---	----------------------	--	--	--

<p style="text-align: center;">PORADNIK DLA NAUCZYCIELA</p> <p>JEDNOSTKA SZKOLNA – JS02 Nazwa jednostki szkolnej: Uprawnienia Policji w postępowaniu z nieletnimi Nazwa jednostki modułowej: Taktyczne aspekty prowadzenia postępowań w sprawach nieletnich – JM01</p>	JM01JS02PN01
<p>1. Wymagania wejściowe Słuchacze powinni posiadać wiedzę i umiejętności z zakresu szkolenia zawodowego podstawowego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ogólnych zasad postępowania w sprawach nieletnich, – etyki zawodowej policjanta, – praw i wolności człowieka, – znajomości przepisów kodeksu postępowania karnego, – znajomości przepisów prawa karnego materialnego, – dokumentowania czynności służbowych, – legitymowania i zatrzymywania osób, – identyfikowania i kwalifikowania czynów zabronionych, – zasad odpowiedzialności karnej dorosłych, – dokumentowania czynności w formie notatki i protokołu, – nawiązania kontaktu z rozmówcą i kierowania przebiegiem rozmowy. <p>2. Wskazówki metodyczne do realizacji kursu Tworząc założenia do ćwiczeń bazuj na przykładach z praktyki bądź z materiałów źródłowych.</p> <p>Kluczowe punkty nauczania nr 1-2: wykład, dyskusja Odwołując się do dotychczasowej wiedzy i doświadczenia zawodowego słuchaczy omów i scharakteryzuj stosowanie przepisów kpk w zakresie utrwalania, zbierania i przeprowadzania dowodów przez Policję (wykorzystaj art. 20 upn oraz 308 kpk). Następnie wspólnie z grupą odwołując się do doświadczenia zawodowego oraz życiowego słuchaczy wypracuj w ramach dyskusji zakres czynności wykonywanych przez Policję w wypadkach niecierpiących zwłoki oraz czynności zleconych przez sąd rodzinny (art. 32e § 1 i 2).</p> <p>Kluczowe punkty nauczania nr 3-4: wykład, dyskusja, ćwiczenia pisemne, symulacja Na podstawie art. 32e i 32g upn omów przesłanki zatrzymania nieletniego. Omów przesłanki umieszczenia nieletniego w Policyjnej Izbie Dziecka (PID). Omów obowiązki Policji w związku z zatrzymaniem nieletniego oraz jego prawa. Następnie podziel grupę na zespoły i odwołując się do wiedzy zawodowej słuchaczy poleć, aby wypracowali algorytm czynności dotyczący zatrzymania nieletniego. Po zaprezentowaniu prac zespołów dokonaj uzupełnienia i podsumowania. Następnie na podstawie przygotowanych założeń poleć słuchaczom opracowanie trybu postępowania z zatrzymanym nieletnim i sporządzenie odpowiedniej dokumentacji (np. notatka urzędowa, protokół zatrzymania nieletniego). Po zaprezentowaniu sporządzonej dokumentacji oraz algorytmów przez przedstawicieli zespołów oceń dokumenty pod względem merytorycznym i formalnym, omów ewentualne błędy. W ramach symulacji realizowanych przez dwóch nauczycieli policyjnych (z zakresu prewencji i taktyki i technik interwencji) słuchacze w grupach, pod nadzorem prowadzących zajęcia, w oparciu o przygotowane wcześniej założenie dokonają zatrzymania nieletniego. Umiejętność powinna być kształtowana w terenie lub w obiektach symulacyjnych w celu zapewnienia maksymalnego stopnia realizmu. Zwróć uwagę na specyfikę zatrzymania nieletniego w odróżnieniu od zatrzymania osoby dorosłej. Zwróć uwagę na etyczne aspekty zatrzymywania osób i obowiązek respektowania praw człowieka podczas zatrzymania.</p> <p>Kluczowe punkty nauczania nr 5-6: pogadanka, symulacja, ćwiczenia pisemne, dyskusja Omów przepisy ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich (art. 19 i 32f) oraz kodeksu postępowania karnego, stosowane w związku z przesłuchaniem nieletniego. Zwróć uwagę na warunki dopuszczalności przesłuchania nieletniego. Na podstawie doświadczenia zawodowego słuchaczy wypracuj metody przesłuchania. W ramach symulacji realizowanych przez dwóch nauczycieli policyjnych (z zakresu prewencji i psychologicznych aspektów przesłuchania) słuchacze w grupach, pod nadzorem prowadzących zajęcia na podstawie przygotowanego wcześniej założenia dokonają czynności przesłuchania</p>	

nieletniego jednocześnie dokumentując tę czynność. Umiejętność powinna być kształtowana w obiekcie symulacyjnym w tzw. „pokoju przyjaznego przesłuchania” w celu zapewnienia maksymalnego stopnia realizmu. Czynność przesłuchania powinna być rejestrowana za pomocą kamery, a następnie odtworzona i omówiona. Zwróć uwagę na specyfikę przesłuchania nieletniego uwzględniając jego prawa i obowiązki oraz na etyczne aspekty przesłuchiwanie osób. Po zaprezentowaniu sporządzonej dokumentacji przez przedstawicieli zespołów, oceń dokumenty pod względem merytorycznym i formalnym, omów popełnione błędy.

Kluczowy punkt nauczania nr 7: wykład, pogadanka

Odwołując się do dotychczasowej wiedzy i doświadczenia zawodowego i na podstawie zarządzenia nr 1619 Komendanta Głównego Policji z dnia 3 listopada 2010 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań przez policjantów w zakresie przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich oraz działań podejmowanych na rzecz małoletnich, omów zadania Policji w zakresie ujawniania nieletnich zagrożonych demoralizacją i przestępczością. Zwróć szczególną uwagę na zadania komórek do spraw nieletnich i patologii komendy miejskiej, powiatowej i rejonowej Policji, a także zakres współpracy tych komórek z innymi komórkami organizacyjnymi Policji.

3. Sposoby oceniania

Zaliczenie jednostki szkolnej JS02 następuje łącznie z zaliczeniem jednostek szkolnych JS01, JS03, JS04, JS05, JS06 na podstawie średniej arytmetycznej pozytywnych ocen bieżących (zasady przeprowadzenia zaliczenia określono w Poradniku dla nauczyciela – JM01JS06PN01).

ĆWICZENIA I ZADANIA JEDNOSTKA SZKOLNA – JS02 Nazwa jednostki szkolnej: Uprawnienia Policji w postępowaniu z nieletnimi Nazwa jednostki modułowej: Taktyczne aspekty prowadzenia postępowań w sprawach nieletnich – JM01	JM01JS02CZ01
<p>Proponowane ćwiczenia i zadania:</p> <p>Ćwiczenie nr 1</p> <p>ZAŁOŻENIE</p> <p>W trakcie pełnienia służby, policjanci zespołu ds. nieletnich otrzymali drogą radiową, informację od dyżurnego o tym, że w parku miejskim nieletni handluje narkotykami. Policjanci, po przybyciu na miejsce, zauważyli dwóch nieletnich, którzy na ich widok schowali się w pobliskich zaroślach. Zachowanie nieletnich wzbudziło podejrzenia policjantów, którzy postanowili ich wylegitymować.</p> <p>MIEJSCE ĆWICZEŃ – teren parku miejskiego</p> <p><i>Zadania dla policjantów</i></p> <p>Wylegitymować osoby podejrzane zachowujące się.</p> <p>Podjąć stosowne czynności w zależności od rozwoju sytuacji.</p> <p><i>Założenie dla pozoranta</i></p> <p>Nazywasz się Jacek Lach, s. Jana i jesteś zameldowany w Legionowie przy ul. Zielnej 12/3. Jesteś uczniem drugiej klasy gimnazjum. W związku z tym, że wagarujesz masz bardzo dużo wolnego czasu, zwykle spędzasz go wspólnie z kolegami, handlujesz narkotykami, ale sam nie jesteś uzależniony. Aktualnie przebywasz w parku, rozmawiasz z kolegą sprzedając mu amfetaminę. Na widok policjantów schowałeś się instynktownie, chcąc uniknąć ewentualnego zatrzymania. Jesteś spokojny, podporządkowujesz się poleceniom policjantów, odpowiadasz na ich pytania zgodnie z założeniem. Posiadasz przy sobie legitymację szkolną. Mieszkasz w innym miejscu, niż jesteś zameldowany, tj. u swojej babci. Jeśli policjant poprosi, podasz mu adres swojego rzeczywistego pobytu.</p> <p><i>Założenie dla pozostałych pozorantów</i></p> <p>Jesteście kolegami i właśnie przebywacie w parku, gdzie kupujecie amfetaminę. Na widok policjantów instynktownie chowacie się. Poza tym jesteście bierni, przyglądacie się jedynie rozwojowi sytuacji, nie przeszkadzacie, podporządkowujecie się poleceniom policjantów.</p> <p><i>Założenie dla dyżurnego</i></p> <p>Rolę dyżurnego odgrywa prowadzący zajęcia. Po dokonaniu sprawdzenia osób w bazie szkoleniowej KSIP ustala, że dane nieletnich potwierdzają się.</p> <p>Wskazówki dla nauczyciela: w ramach dyskusji, na podstawie przeprowadzonych czynności przez policjantów wypracuj z grupą algorytm postępowania.</p> <p>Ćwiczenie nr 2</p> <p>ZAŁOŻENIE</p> <p>W trakcie pełnienia służby na ulicy Miłej w Legionowie o godz. 21.00 policjanci komórki ds. nieletnich zauważają nieletnią, której wygląd zewnętrzny odpowiada cechom rysopisu poszukiwanej Jolanty Kwiatek uciekiniarki z zakładu poprawczego w Zawierciu.</p> <p>MIEJSCE ĆWICZEŃ – teren ulicy miejskiej</p> <p><i>Zadania dla policjantów</i></p> <p>Wylegitymować osobę, której wygląd zewnętrzny odpowiada rysopisowi poszukiwanej.</p> <p>Podjąć stosowne czynności w zależności od rozwoju sytuacji.</p> <p><i>Założenie dla pozoranta</i></p> <p>Nazywasz się Jolanta Kwiatek, c. Tadeusza, zam. Warszawa ul. Żąbkowska 16/13, lat 15. Jesteś poszukiwana przez Policję. Nie posiadasz przy sobie dokumentów potwierdzających twoją tożsamość. Gdy podchodzą do ciebie policjanci, nie podejmujesz próby ucieczki, postanawiasz podać fałszywe dane personalne. Liczysz, że policjanci nie dokonają stosownych sprawdzeń. Jeśli policjanci zarzucą Tobie kłamstwo podasz prawdziwe dane personalne. W dalszym ciągu będziesz zachowywała się spokojnie.</p> <p><i>Założenie dla dyżurnego</i></p> <p>Rolę dyżurnego odgrywa prowadzący zajęcia. Po dokonaniu sprawdzenia osób w bazie szkoleniowej KSIP</p>	

ustala i przekazuje policjantom informację, z której wynika, że Jolanta Kwiatek jest poszukiwana – sygn. akt III Npw 45/... Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy VII Wydział Rodzinny i Nieletnich.

ĆWICZENIA Z PRZESŁUCHANIA

Ćwiczenie nr 3

ZAŁOŻENIE

Wezwany w charakterze nieletniego sprawcy czynu karalnego Paweł Nowak zgłosił się wspólnie z matką na przesłuchanie, w sprawie o kradzież w dniu ..... r. roweru marki JUVENTUS o wartości 1000 złotych, z klatki schodowej bloku przy ul. Piaskowej 2 w Legionowie, na szkodę Olgi Mroczek.

MIEJSCE ĆWICZEŃ - pokój przyjaznego przesłuchania

Zadania dla policjanta

Przesłuchaj nieletniego w charakterze sprawcy czynu karalnego.

Założenia dla pozoranta

Nazywasz się Paweł Nowak, masz 15 lat, jesteś uczniem gimnazjum, mieszkasz w Warszawie przy ul. Zielnej 7/2. W Legionowie masz kolegów, z którymi byłeś na obozie sportowym w Spale. W krytycznym dniu umówiony wcześniej z kolegą Jackiem Kowalskim, przyjechałeś do Legionowa. Kolega ten namówił cię do kradzieży roweru z bloku, w którym mieszka. Dokonałeś kradzieży roweru JUVENTUS i pojechałeś na działkę swojego kolegi. Rower kolega schował do garażu na działce. Kowalski obiecał ci połowę uzyskanej kwoty ze sprzedaży roweru.

Założenia dla innych pozorantów

Jesteś matką nieletniego Pawła Nowaka, zgłosiłaś się na przesłuchanie wraz z synem. Syn, poinformował cię, że jest świadkiem w sprawie o kradzież roweru. Nie znasz kolegów syna z Legionowa i nic nie wiedziałaś o jego podróży do Legionowa w dniu ..... Syn nigdy dotąd nie sprawiał ci kłopotów wychowawczych i nie miał nigdy wcześniej spraw w sądzie rodzinnym i nieletnich. Uważnie słuchasz wyjaśnień twojego syna, niczego nie kwestionujesz. Po zakończeniu przesłuchania pytasz policjanta o dalszy tok postępowania w tej sprawie. Jesteś zmartwiona, płaczesz, boisz się powiedzieć o tym mężowi, który jest policjantem.

Ćwiczenie nr 4

ZAŁOŻENIE

Wezwany w charakterze nieletniego sprawcy czynu karalnego Jan Kowalski zgłosił się z ojcem na przesłuchanie. Ww. nieletni wspólnie z Tomaszem Jaskólskim w dniu wczorajszym w Legionowie przed sklepem „Klaudia” przy ul. Kruczej, dokonał rozboju na małoletnim Kamile Komody l. 14. Sprawcy grożąc pobiciem, zabrali w celu przywłaszczenia telefon komórkowy marki Nokia wartości 300 złotych, scyzoryk o nieustalonej wartości i kwotę 15 złotych.

MIEJSCE ĆWICZEŃ pokój przyjaznego przesłuchania

Zadania dla policjanta

Przesłuchaj w charakterze sprawcy czynu karalnego nieletniego Jana Kowalskiego.

Założenia dla pozoranta

Nazywasz się Jan Kowalski jesteś uczniem gimnazjum. W dniu wczorajszym wspólnie z Tomaszem Jaskólskim dokonałeś rozboju na nieznanym ci chłopcu w wieku ok. 14 lat. Zdarzenie to miało miejsce w pobliżu sklepu „Klaudia” w Legionowie. Zaczepiliście tego chłopca i grożąc mu pobiciem, zażądaliście od niego 20 złotych. Ponieważ chłopak nie chciał dać żądanej kwoty, Jaskólski przeszukując jego kieszenie zabrał mu telefon komórkowy marki Nokia, scyzoryk i pieniądze.

Po zabraniu tych rzeczy uciekliście w kierunku centrum handlowego miasta. Tam, ty wzięłaś sobie scyzoryk i pieniądze, a Tomek zatrzymał dla siebie telefon. Następnie udałaś się do swojego miejsca zamieszkania. Podczas przesłuchania, przekonany przez ojca, odmawiasz składania wyjaśnień.

Założenie dla innych pozorantów

Jesteś ojcem nieletniego Jana Kowalskiego, który dokonał rozboju. Syn opowiedział ci o zdarzeniu i swoim w nim udziale. Zdajesz sobie sprawę z konsekwencji tego czynu i za wszelką cenę starasz się wybronić

syna. Wcześniej zabroniłeś synowi przyznawać się do tego czynu i kazałeś odmówić składania wyjaśnień. Wobec policjanta jesteś nieprzyjemny, starasz się zająć dominującą pozycję w czasie przesłuchania.

Ćwiczenie nr 5

Założenia

Wezwany w charakterze nieletniego sprawcy czynu karalnego Tomasz Jaskólski zgłosił się z ojcem na przesłuchanie. Ww. nieletni wspólnie z Janem Kowalskim w Legionowie przed sklepem „Klaudia” przy ul. Kruczej, dokonał rozboju na małoletnim Kamilu Komody l. 14. Sprawcy grożąc pobiciem, zabrali w celu przywłaszczenia telefon komórkowy marki Nokia wartości 300 złotych, scyzoryk o nieustalonej wartości i kwotę 15 złotych.

MIEJSCE ĆWICZEŃ pokój przyjaznego przesłuchania

Zadania dla policjanta

Przesłuchaj w charakterze sprawcy czynu karalnego nieletniego Tomasza Jaskólskiego.

Założenia dla pozoranta

Nazywasz się Tomasz Jaskólski jesteś uczniem gimnazjum. W dniu wczorajszym wspólnie z Janem Kowalskim dokonałeś rozboju na nieznanym ci chłopcu w wieku ok. 14 lat. Zdarzenie to miało miejsce w pobliżu sklepu „Klaudia” w Legionowie. Zaczepiliście tego chłopca i grożąc mu pobiciem, Jan zażądał od niego 20 złotych. Ponieważ chłopak nie chciał dać żądanej kwoty, zacząłeś przeszukiwać jego kieszenie zabierając mu telefon komórkowy marki Nokia, scyzoryk i pieniądze.

Po zabraniu tych rzeczy uciekliście w kierunku centrum handlowego miasta. Tam zatrzymałeś sobie telefon a scyzoryk i pieniądze zabrał Jan. Następnie poszedłeś do swojego miejsca zamieszkania.

Założenia dla innych pozorantów

Jesteś ojcem Tomasza Jaskólskiego. Przyszedłeś z nim na przesłuchanie. Jesteś spokojny przysłuchujesz się tylko przesłuchaniu syna.

JEDNOSTKA SZKOLNA – JS 03

Nazwa jednostki szkolnej: **Doskonalenie umiejętności posługiwania się środkami przymusu bezpośredniego oraz zastosowania techniki adekwatnej do sytuacji interwencyjnej**

Nazwa jednostki modułowej: Taktyczne aspekty prowadzenia postępowań w sprawach nieletnich – JM01

Czas realizacji: 14 godz. lekcyjnych

Cele: Po zakończeniu realizacji jednostki szkolnej słuchacz będzie potrafił:

- obezwładniać osobę z wykorzystaniem dźwigni, duszeń, obaleń i podcięć w różnych sytuacjach,
- podnosić z ziemi i odrywać od przeszkody osobę stawiającą opór,
- transportować osobę za pomocą chwytów transportowych i technik prowadzenia,
- zakładać kajdanki oraz dokonać sprawdzenia osoby w różnych sytuacjach,
- zastosować obronę przed atakiem niebezpiecznym narzędziem i zagrożeniem bronią palną,
- stosować zasady poruszania się z bronią palną krótką w działaniach zespołowych podczas pościgu, penetracji terenu i pomieszczeń,
- wymienić rodzaje kamizelek kuloodpornych i latarek taktycznych oraz scharakteryzować sposób ich wykorzystania podczas działań interwencyjnych,
- stosować odpowiednią taktykę podczas legitymowania i zatrzymywania osób w różnych miejscach, stawiających bierny i czynny opór oraz dokonujących czynnej napaści.

Kluczowe punkty nauczania	Metody	Czas	Liczba	Nazwa/opis	Dokumentacja programowa
1. Doskonalenie technik obezwładniania.	pokaz, ćwiczenia praktyczne	2	1	Mata judo	Poradnik dla nauczyciela JM01JS03PN01
2. Doskonalenie chwytów transportowych.	pokaz, ćwiczenia praktyczne	2	1/1	Kajdanki, pas główny z futerałem na kajdanki	
3. Doskonalenie technik zakładania kajdanek oraz sprawdzania osoby w różnych sytuacjach taktycznych z uwzględnieniem współdziałania.	pokaz, ćwiczenia praktyczne	2	1/2 1/2 1/1	Pałka drewniana Atrapa noża Broń szkolna	

4. Doskonalenie umiejętności użycia wybranych śpb w obronie przed atakiem niebezpiecznym narzędziem i bronią palną.	pokaz, ćwiczenia praktyczne	2	1/1 1/1 1/1 1/1	Pas główny Kajdanki Broń palna RMG	
5. Doskonalenie umiejętności posługiwania się bronią w czasie interwencji.	pokaz, ćwiczenia praktyczne	2	1/1	Pałka służbowa	
6. Zapewnienie bezpieczeństwa podczas realizacji czynności interwencyjnych w różnych sytuacjach.	pokaz, ćwiczenia praktyczne	4	1/1 1/1 1/1 1/1 1/1 1/1 1/1 1/1 1/1 1/1 2 5 5 230 1 11 11	Kamizelka kuloodporna Hełm (kevlar) Latarka Radiotelefon Pas główny Kajdanki Broń palna RMG Pałka służbowa Pojazd oznakowany Pojazd nieoznakowany Zestaw „simunition”: - pistolet - ubiór ochronny - amunicja barwiąca FX Obiekt symulacyjny z możliwością zastosowania systemu „simunition” Atrapa noża Pałka drewniana	

PORADNIK DLA NAUCZYCIELA	JM01JS03PN01
JEDNOSTKA SZKOLNA – JS 03	
Nazwa jednostki szkolnej: Doskonalenie umiejętności posługiwania się środkami przymusu bezpośredniego oraz zastosowania techniki adekwatnej do sytuacji interwencyjnej	
Nazwa jednostki modułowej: Taktyczne aspekty prowadzenia postępowań w sprawach nieletnich – JM01	
1. Wymagania wejściowe	
Do realizacji jednostki szkolnej niezbędne jest posiadanie przez policjanta wiedzy i umiejętności z zakresu szkolenia zawodowego podstawowego obejmujące:	
<ul style="list-style-type: none"> – podstawowe uprawnienia policjanta, – procedury związane z użyciem śpb i broni palnej, – procedury legitymowania i zatrzymywania osób, – posługiwanie się środkami łączności.	
2. Wskazówki metodyczne do realizacji kursu	
Realizując zajęcia uwzględnij specyfikę zadań realizowanych podczas prowadzenia czynności w zakresie postępowania w sprawach z udziałem nieletnich, a w szczególności jej taktycznych aspektów. Nauczaj stosowania poznanych umiejętności w różnych sytuacjach uwzględniając współdziałanie policjantów.	
Kluczowy punkt nauczania nr 1: pokaz, ćwiczenia praktyczne	
Doskonal techniki obezwładniania:	
<ol style="list-style-type: none"> 1) dźwigniami: łokciową, łokciowo-barkową; 2) duszeniem: z podejścia od przodu i z podejścia od tyłu; 3) obaleniami: chwytem za głowę, za nogi, podcięciem.	
Doskonal ww. techniki we współdziałaniu.	
Techniki obezwładniania nauczaj do momentu unieruchomienia osoby. W ostatnim etapie nauczania dzieląc słuchaczy na zespoły trzyosobowe (dwóch policjantów, jeden napastnik) doskonal ww. umiejętności w różnych sytuacjach w formie zadaniowej, której celem będzie wyrobienie u policjantów nawyku współdziałania.	
Kluczowy punkt nauczania nr 2: pokaz, ćwiczenia praktyczne	
Doskonal techniki chwytów transportowych:	
<ol style="list-style-type: none"> 1) techniki prowadzenia: za pomocą dźwigni łokciowej, ucisków na miejsca wrażliwe, 2) dźwignie transportowe: łokciowo-barkowa, nadgarstkowa, 3) techniki podnoszenia z ziemi i odrywania od przeszkody dźwignią: łokciową, łokciowo-barkową, za pomocą ucisków na miejsca wrażliwe.	
Doskonal ww. techniki we współdziałaniu.	
Nauczanie rozpocznij od umiejętności stosowania łagodnych form prowadzenia osoby, która nie stawia oporu. Następnie doskonal techniki prowadzenia, chwytów transportowe, sposoby odrywania i podnoszenia z ziemi w różnych sytuacjach, także wtedy, kiedy osoba stawia bierny lub czynny opór. W razie potrzeby sytuacje takie zakończ unieruchomieniem i przygotowaniem do założenia kajdanek.	
Kluczowy punkt nauczania nr 3: pokaz, ćwiczenia praktyczne	
Doskonal techniki w zakresie sprawdzenia osoby i zakładania kajdanek:	
<ol style="list-style-type: none"> 1) na rękę z przodu: w pozycji wolnostojącej i przy ścianie; 2) na rękę z tyłu:<ul style="list-style-type: none"> – w pozycji stojącej, – przy ścianie, – w klęku, – w leżeniu; 3) na nogi; 4) zespolonych.	
Przypomnij poszczególne etapy zakładania kajdanek:	
<ul style="list-style-type: none"> – utrzymanie bezpiecznej odległości, – prawidłowe wydawanie poleceń aż do właściwego ustawienia osoby, – prawidłowe założenie kajdanek,	

- sprawdzenie osoby,
- zabezpieczenie znalezionych przedmiotów,
- transportowanie osoby z założonymi kajdankami,
- prawidłowa asekuracja podczas wszystkich etapów działania.

Techniki zakładania kajdanek doskonał w różnych sytuacjach, we współdziałaniu oraz z użyciem broni. Ćwiczenia sprawdzenia osoby polecaj wykonywać z udziałem pozorantów w ubraniach cywilnych, posiadających niebezpieczne przedmioty do odnalezienia.

Kluczowy punkt nauczania nr 4: pokaz, ćwiczenia praktyczne

Nauczanie obrony przed atakiem niebezpiecznym narzędziem rozpocznij od scharakteryzowania różnych form ataku i zagrożeń z tego wynikających. Zwróć szczególną uwagę na to, że ataki te mogą być ponawiane i wielopłaszczyznowe. Podkreśl znaczenie zachowania bezpiecznej odległości oraz znaczenie stosowania przez policjantów podczas interwencji zasady „pustych rąk, widocznych i trzymanyh daleko od niebezpiecznych przedmiotów”. Omów możliwości wykorzystania do obrony środków przymusu bezpośredniego, różnych innych przedmiotów oraz aranżacji pomieszczenia. Następnie nauczaj obrony przed atakiem pałką i nożem w zależności od odległości od napastnika, poprzez:

- dystansowanie,
- stopowanie ataku,
- zejście z linii ataku,
- zbitcie ataku,
- blokowanie ataku.

Nauczając obrony przed zagrożeniem bronią palną uświadom jego skalę i możliwości obrony w zależności od rodzaju broni palnej, której używa napastnik. Przypomnij zasady taktyczne:

- umiejętność negocjowania, „zagadywania” napastnika,
- zejście z linii strzału z przechwyceniem broni,
- możliwość stosowania uderzeń w miejsca wrażliwe,
- odebranie broni.

Kluczowy punkt nauczania nr 5: pokaz, ćwiczenia praktyczne

W zajęciach słuchacze uczestniczą z pełnym wyposażeniem do służby. **Zajęcia powinny być realizowane przez minimum dwóch nauczycieli policyjnych (dwóch z zakresu taktyki i techniki interwencji i co najmniej jednego z zakresu prewencji).** Doskonaj następujące umiejętności posługiwania się bronią:

- postawy strzeleckie (gotowości, frontalna i półfrontalna obniżona, klęcząca niska),
- postawa, dobytec, przeładowanie broni,
- zmiana kierunku strzelania (zwroty w prawo, w lewo i w tył),
- awaryjna i taktyczna wymiana magazynka (koniec amunicji i niewypał),
- poruszanie się z bronią (chodzenie, bieg, zatrzymanie),
- poruszanie się z bronią w patrolu dwuosobowym i w zespole (ze zwróceniem uwagi na sposób trzymania broni przez „1” i „2” oraz wzajemne ustawienie),
- awaryjna wymiana magazynka z ubezpieczeniem partnera,
- przemieszczanie się w terenie w dwójkach i w zespole z wzajemnym ubezpieczaniem się oraz z wykorzystaniem naturalnych przeszkód,
- bezpieczne podejście do budynku,
- poruszanie się korytarzem,
- techniki wejść do pomieszczeń,
- sprawdzenie pomieszczeń pod kątem osób.

Zajęcia realizuj w terenie otwartym i w salach symulacyjnych z wykorzystaniem broni służbowej i środków technicznych. Omów rodzaje kamizelek kuloodpornych, latarek taktycznych, ich właściwości i sposób użycia.

Kluczowy punkt nauczania nr 6: pokaz, ćwiczenia praktyczne

Zademonstruj i omów procedurę postępowania podczas legitymowania i zatrzymywania w terenie otwartym, w pomieszczeniu i w pojeździe osób stawiających opór i stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia.

Przygotowując założenia do ćwiczeń bazuj na przykładach z praktyki lub z biuletynu. W założeniach

uwzględnić specyfikę postępowania w sprawach z udziałem nieletnich. Przeprowadź ćwiczenia praktyczne ww. czynności. W ostatnim etapie nauczania doskonal taktykę zatrzymywania osób z użyciem zestawu „simunition”.

3. Sposoby oceniania

Zaliczenie jednostki szkolnej JS03 następuje łącznie z zaliczeniem jednostek szkolnych JS01, JS02, JS04, JS05, JS06 na podstawie średniej arytmetycznej pozytywnych ocen bieżących (zasady przeprowadzenia zaliczenia określono w Poradniku dla nauczyciela – JM01JS06PN01).

JEDNOSTKA SZKOLNA – JS04 Nazwa jednostki szkolnej: **Wybrane czynności procesowe**

Nazwa jednostki modułowej: Taktyczne aspekty prowadzenia postępowań w sprawach nieletnich – JM01

Cele: Po zakończeniu jednostki szkolnej słuchacz będzie potrafił:

- przyjąć zawiadomienie o popełnionym czynie karalnym,
- przesłuchać małoletniego świadka i udokumentować tę czynność,
- pouczyć małoletniego świadka o przysługujących mu prawach i obowiązkach.

Kluczowe punkty nauczania	Czas	Metoda	Liczba	Nazwa/opis	Dokumentacja programowa
1. Przyjęcie zawiadomienia o przestępstwie i wykroczeniu od osoby małoletniej oraz w sytuacji, gdy sprawcą jest nieletni. 2. Omówienie sporządzonej dokumentacji.	4 (3+1)	wykład, pogadanka, symulacja, ćwiczenia pisemne	1/1	Kodeks karny	Poradnik dla nauczyciela JM01JS04PN01
			1/1	Kodeks postępowania karnego	
3. Przesłuchanie małoletniego świadka. 4. Omówienie sporządzonej dokumentacji.	4 (3+1)	wykład, pogadanka, pokaz z instruktażem, dyskusja, symulacja, ćwiczenia pisemne	1/1	Kodeks wykroczeń	Ćwiczenia i zadania JM01JS04CZ01
			1/1	Wytyczne nr 1 KGP z 23 lipca 2015 r. w sprawie wykonywania niektórych czynności dochodzeniowo- śledczych przez policjantów (Dz. Urz. KGP poz. 59)	
			1/1	Formularz protokołu zawiadomienia o przestępstwie	
			1/1	Druk – uprawnienia i obowiązki pokrzywdzonego	
			1/1	Kodeks rodzinny i opiekuńczy	
			1	Formularz protokołu przesłuchania świadka	
			1	Film „Przesłuchanie małoletniego świadka”	

PORADNIK DLA NAUCZYCIELA	JM01JS04PN01
<p>JEDNOSTKA SZKOLNA – JS 04 Nazwa jednostki szkolnej: Wybrane czynności procesowe Nazwa jednostki modułowej: Taktyczne aspekty prowadzenia postępowań w sprawach nieletnich – JM01</p>	
<p>1. Wymagania wejściowe Wymagana jest podstawowa wiedza z zakresu objętego szkoleniem zawodowym podstawowym, tj.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – prawa karnego materialnego i procesowego, – etyki zawodowej i praw człowieka. 	
<p>2. Wskazówki metodyczne do realizacji kursu Kluczowe punkty nauczania nr 1-2: wykład, pogadanka, symulacja, ćwiczenia pisemne Odwołując się do dotychczasowej wiedzy słuchaczy, przypomnij źródła informacji o przestępstwie i wykroczeniu oraz sposoby dokumentowania. Wskaż różnice między prawami i obowiązkami pokrzywdzonego pełnoletniego a małoletniego. Omów sytuację prawną małoletniego pokrzywdzonego przestępstwem ściganym na wniosek (art. 51 § 2 kpk). Zwróć uwagę na reprezentację małoletniego pokrzywdzonego w sytuacji sprzeczności interesów między rodzicami a dzieckiem przewidzianą w art. 98 § 2 kro. Przedstaw sposób postępowania Policji przy zawiadomieniu o czynie karalnym popełnionym przez nieletniego. Zwróć uwagę, że przy spełnieniu określonych przesłanek postępowanie o czyny ścigane na wniosek i z oskarżenia prywatnego popełnione przez nieletniego toczą się z urzędu (art. 22 upn). Podkreśl, że osoba zgłaszająca powinna zostać poinformowana o toku dalszych czynności wykonywanych w jej sprawie. Omów czynności nie cierpiące zwłoki (art. 308 kpk) oraz postępowanie sprawdzające (art. 307 kpk). Podkreśl, że Policja zbiera, utrwała i przeprowadza dowody w sprawie nieletniego w trybie art. 20 upn. Na podstawie założenia przeprowadź symulację przyjęcia zawiadomienia o popełnionym czynie karalnym. Oceń i omów sporządzoną dokumentację.</p> <p>Kluczowe punkty nauczania nr 3-4: wykład, pogadanka, pokaz z instruktążem, dyskusja, symulacja, ćwiczenia pisemne Pierwszą godzinę poświęć na przypomnienie praw (ze zwróceniem uwagi na art. 182 kpk, 183 kpk, 185 kpk) i obowiązków świadka oraz metod przesłuchania świadka. Drugą godzinę realizuj razem z psychologiem. Odwołując się do dotychczasowej wiedzy słuchaczy zwróć uwagę jak ważną sprawą jest komunikacja werbalna i pozawerbalna podczas przesłuchania, dostosowana do poziomu rozwoju małoletniego. Połóż szczególny nacisk na właściwe przygotowanie się do przesłuchania małoletniego. Omów prawne aspekty przesłuchania małoletniego świadka z udziałem osób trzecich (art. 171 § 3 kpk, 192 § 2 kpk). Wskaż okoliczności kiedy policjant nie może przesłuchać małoletniego (art. 185a kpk). Następnie omów sytuacje przesłuchania małoletniego świadka w wieku poniżej 15 roku życia przez Policję w warunkach przyjaznych dziecku (art. 185b kpk). Przedstaw kwestię odpowiedzialności prawnej małoletniego za składanie fałszywych zeznań. Podkreśl, że małoletni świadek może samodzielnie korzystać ze swoich praw. Przypomnij zasady prawidłowego dokumentowania czynności przesłuchania i zaprezentuj słuchaczom prawidłowo wypełniony protokół przesłuchania małoletniego świadka. Zwróć uwagę na art. 20 § 2 upn. Zaprezentuj film „Przesłuchanie małoletniego świadka” i omów go ze słuchaczami. Na podstawie założenia przeprowadź symulację przesłuchania małoletniego świadka przemocy przy wykorzystaniu przyjaznego pokoju przesłuchań dziecka. Poleć słuchaczom udokumentowanie czynności przesłuchania. Oceń i omów wytworzoną dokumentację.</p>	
<p>3. Sposoby oceniania Zaliczenie jednostki szkolnej JS04 następuje łącznie z zaliczeniem jednostek szkolnych JS01, JS02, JS03, JS05, JS06 na podstawie średniej arytmetycznej pozytywnych ocen bieżących, (zasady przeprowadzenia zaliczenia określono w Poradniku dla nauczyciela – JM01JS06PN01).</p>	

ĆWICZENIA I ZADANIA	JM01JS04CZ01
JEDNOSTKA SZKOLNA – JS 04 Nazwa jednostki szkolnej: Wybrane czynności procesowe Nazwa jednostki modułowej: Taktyczne aspekty prowadzenia postępowań w sprawach nieletnich – TN JM01	

PROPONOWANE ĆWICZENIA I ZADANIA:

Założenie nr 1 do symulacji: „Przyjęcie ustnego zawiadomienia o przestępstwie od osoby małoletniej”.

Nazywasz się Kamil Komoda lat 14, zam. Legionowo ul. Zegrzyńska 31/8. W dniu dzisiejszym o godz. 14.00 zgłosiłeś się do KPP Legionowo i poinformowałeś, że gdy wracałeś ze szkoły do domu to przed sklepem „Klaudia” podeszło do ciebie dwóch chłopaków i grożąc pobiciem jeden z nich (wyższy) zażądał 20 złotych. Powiedziałeś im, że nie masz pieniędzy, więc jeden z nich (niższy) zaczął przeszukiwać twoją kurtkę. Znalazł twój telefon komórkowy, scyzoryk oraz 15 złotych. Wszystko to zabrał i z drugim zaczęli uciekać w kierunku centrum miasta. Chłopcy ci według ciebie wyglądali na 14-16 lat. Pierwszy raz ich widziałeś. Zdarzenie to obserwował kolega Rafał Stec, z którym wracałeś do domu.

Miejsce symulacji. Pokój przyjaznego przesłuchania.

Zadania dla policjanta. Przyjąć zawiadomienie o przestępstwie.

Założenie dla małoletniego Kamila Komody:

- podać dane personalne na pytanie przyjmującego zawiadomienie,
- wykazywać oznaki zdenerwowania,
- starać się mówić chaotycznie,
- po spontanicznej wypowiedzi ogólnej, odpowiadać tylko na poszczególne pytania przyjmującego zawiadomienie,
- na pytanie policjanta o telefon, opisz swój telefon komórkowy,
- na pytanie policjanta o sprawców, opisz dwóch kolegów z plutonu jako sprawców rozboju nie patrząc się na nich.

Zadanie dla słuchaczy. Sporządź protokół zawiadomienia o przestępstwie.

KARTA OCENY ZADANIA NR 1
„Przyjęcie ustnego zawiadomienia o przestępstwie”

Czynność, która powinna wystąpić	wystąpiła	nie wystąpiła
1. Policjant przedstawił się		
2. Pozwolił swobodnie wypowiedzieć się małoletniemu		
3. Ustalił tożsamość małoletniego		
4. Pouczył małoletniego o możliwości zastosowania środków przewidzianych w upn, w razie zawiadomienia o niepopelnionym przestępstwie i fałszywym oskarżeniu		
5. Ustalił czas i miejsce popełnienia czynu		
6. Ustalił sposób popełnienia czynu		
7. Ustalił wygląd i wartość skradzionych rzeczy		
8. Ustalił rysopisy sprawców		
9. Zapytał się, czy pokrzywdzony jest w stanie rozpoznać sprawców		
10. Ustalił kierunek oddalania się sprawców		
11. Ustalił świadków zdarzenia		
12. Poinformował zgłaszającego o dalszym toku postępowania		

Założenie nr 2 do symulacji: „Przesłuchanie świadka”.

Świadek Rafał Stec.

Nazywasz się Rafał Stec, masz 14 lat, mieszkasz w Legionowie przy ul. Pięknej 15. W dniu dzisiejszym zostałeś wezwany razem z matką jako świadek rozboju na Kamile Komoda. Podczas przesłuchania

oświadczyłeś policjantowi, że w dniu wczorajszym wracałeś ze szkoły do domu z Kamilem Komodą. Nagle koło sklepu „Klaudia” podbiegło do Kamila dwóch chłopaków i powiedzieli mu, że jeżeli nie da 20 złotych to go pobiją. Kamil powiedział, że nie ma, dlatego ten niższy zaczął przeszukiwać kieszenie Kamila i znalazł telefon komórkowy, scyzoryk i jakieś pieniądze. Wszystko to zabrał i zaczął uciekać z tym drugim wyższym w kierunku centrum miasta. Chłopcy ci wyglądali na 14-16 lat. Pierwszy raz ich widziałeś. Od ciebie nic nie chcieli i nic ci nie zrobili.

Świadek – matka Grażyna Komoda.

Nazywasz się Grażyna Komoda mieszkasz w Legionowie przy ul. Zegrzyńskiej 31/8. W dniu wczorajszym wróciłaś z pracy do domu około godz. 18.00. Syn Kamil opowiedział tobie ze łzami w oczach, że dwóch chłopaków napadło na niego, gdy wracał ze szkoły do domu. Powiedział, że zabrali mu telefon komórkowy, jego ulubiony scyzoryk oraz 15 złotych. Poinformował cię też, że po zdarzeniu poszedł od razu po drodze na komendę i policjant przyjął od niego zawiadomienie o przestępstwie.

Miejsce symulacji. Sala dydaktyczna, przyjazny pokój przesłuchań.

Zadania dla policjanta. Przesłuchać świadka.

Zadania dla świadka Rafała Stec:

- podajesz dane personalne na pytanie przesłuchującego,
- wykazujesz oznaki zdenerwowania,
- starasz się mówić chaotycznie,
- po spontanicznej wypowiedzi ogólnej, odpowiadasz tylko na poszczególne pytania przesłuchującego,
- na pytanie policjanta opisujesz telefon i scyzoryk, który wystąpił przy zawiadomieniu,
- na pytanie policjanta opisujesz dwóch kolegów z plutonu jako sprawców rozboju nie patrząc się na nich, a występujących w zawiadomieniu.

Zadania dla świadka matki Grażyny Komody:

- podajesz dane personalne na pytanie przesłuchującego,
- wykazujesz oznaki zdenerwowania,
- starasz się mówić chaotycznie,
- po spontanicznej wypowiedzi ogólnej, odpowiadasz tylko na poszczególne pytania przesłuchującego,
- na pytanie policjanta opisujesz telefon komórkowy, który został wymieniony w zawiadomieniu, na pytanie o scyzoryk nic nie potrafisz powiedzieć.

Zadanie dla słuchaczy. Sporządzić protokół przesłuchania świadka.

KARTA OCENY ZADANIA NR 2 „Przesłuchanie świadka”

Czynność, która powinna wystąpić	wystąpiła	nie wystąpiła
1. Policjant przedstawił się		
2. Pouczył o prawach i obowiązkach świadka		
3. Pozwolił swobodnie wypowiedzieć się małoletniemu		
4. Ustalił tożsamość małoletniego		
5. Pouczył małoletniego o możliwości zastosowania środków przewidzianych w upn, w razie składania fałszywych zeznań		
6. Ustalił czas i miejsce popełnienia czynu		
7. Ustalił sposób popełnienia czynu, w tym role jaką odegrał każdy ze sprawców		
8. Zapytał się o wygląd skradzionych rzeczy		
9. Zapytał się, czy sprawcy coś zrobili świadkowi, czy coś mu ukradli		
10. Ustalił rysopisy sprawców		
11. Zapytał się, czy świadek jest w stanie rozpoznać sprawców		
12. Ustalił kierunek oddalania się sprawców		
13. Zapytał się o innych świadków zdarzenia		
14. Poinformował o dalszym toku postępowania		

JEDNOSTKA SZKOLNA – JS05 Nazwa jednostki szkolnej: **Wybrane zagadnienia pracy operacyjnej**

Nazwa jednostki modułowej: Taktyczne aspekty prowadzenia postępowań w sprawach nieletnich – TN JM01

Cele: Po zakończeniu jednostki szkolnej słuchacz będzie potrafił:

- dokonać rozróżnienia form i metod pracy operacyjnej,
- stosować zasady ochrony informacji niejawnych,
- wyjaśnić pojęcie i cele wywiadu oraz rozróżnić jego rodzaje,
- wskazać źródła wywiadu i kryteria ich typowania,
- omówić zasady prowadzenia rozmowy z osobą informującą,
- wyjaśnić pojęcie, cechy i istotę obserwacji,
- omówić zasady prowadzenia doraźnej obserwacji osoby, miejsca i rzeczy,
- określić zasady współpracy z OZI,
- wskazać sytuacje, w których organizuje się zasadzkę,
- wymienić i scharakteryzować zasady obowiązujące podczas realizacji zasadzki,
- określić cele i zakres operacyjnego sprawdzenia,
- określić cele i zakres rozpoznania operacyjnego jako formy pracy operacyjnej,
- wytworzyć niezbędną dokumentację dotyczącą realizowanych zadań o charakterze operacyjno-rozpoznawczym.

Kluczowe punkty nauczania	Czas	Metody	Liczba	Nazwa/opis	Dokumentacja programowa
1. Ograniczenia pracy operacyjnej.	1	pogadanka	5	Przepisy dot. pracy operacyjnej Policji	Poradnik dla nauczyciela JM02JS05PN01
2. Formy pracy operacyjnej.	1	wykład	1/1	Założenia do ćwiczeń	
			3/1	Formularz meldunku informacyjnego	
3. Współpraca z OZI.	2	wykład, dyskusja	5/1	Papier kancelaryjny A4	
			1	Komputer przenośny	
			1	Rzutnik multimedialny	
			1	Monitor	
			1	Odtwarzacz video	
			zestaw	Plansze poglądowe	
			zestaw	Foliogramy lub prezentacja	

4. Metody pracy operacyjnej.	1	wykład		multimedialna	
5. Dokumentowanie pracy operacyjnej.	1	pogadanka, symulacja			
6. Metody działania sprawców wybranych przestępstw.	2 (1+1)	pogadanka, dyskusja			
7. Typowanie sprawców czynów karalnych.					

PORADNIK DLA NAUCZYCIELA	JM01JS05PN01
JEDNOSTKA SZKOLNA – JS05 Nazwa jednostki szkolnej: Wybrane zagadnienia pracy operacyjnej Nazwa jednostki modułowej: Taktyczne aspekty prowadzenia postępowań w sprawach nieletnich – TN JM01.	
1. Wymagania wejściowe Nie określono.	
2. Wskazówki metodyczne do realizacji kursu Kluczowy punkt nauczania nr 1: pogadanka Wskaż ograniczenia i zakazy obowiązujące w toku realizacji zadań operacyjno-rozpoznawczych. Zwróć uwagę słuchaczy na konsekwencje prawne i praktyczne nieprzestrzegania ww. zakazów. Kluczowy punkt nauczania nr 2: wykład Wymień i scharakteryzuj formy pracy operacyjnej. Wskaż słuchaczom na potrzebę gromadzenia i ciągłego weryfikowania informacji mających związek ze zjawiskami kryminogennymi. Kluczowy punkt nauczania nr 3: wykład, dyskusja Wymień i omów „osobowe środki pracy operacyjnej”. Scharakteryzuj zasady współpracy z OZI. W trakcie zajęć zachęć słuchaczy do wyrażenia własnej opinii w kwestii funkcjonowania SMI. Kluczowy punkt nauczania nr 4: wykład Wymień i scharakteryzuj metody pracy operacyjnej. Omów rodzaje i cele wywiadów policyjnych. Scharakteryzuj cele doraźnej obserwacji policyjnej. Kluczowy punkt nauczania nr 5: pogadanka Zdefiniuj pojęcie osoby informującej - OI. Omów zasady współpracy policjanta z tą grupą osób. W trakcie symulacji słuchacze w oparciu o przygotowane założenia przećwiczą prowadzenie rozmowy z OI w kilku różnych sytuacjach. Poleć, by słuchacze obserwujący odgrywaną scenkę dokonali: <i>a) oceny jakości rozmowy prowadzonej przez kolegę występującego w roli policjanta przyjmującego informację (dyskusja z udziałem wykładowcy), b) na podstawie zapisków poczynionych w trakcie obserwowanej rozmowy sporządzili dokumentację, jak by to oni byli przyjmującymi informację (notatka służbowa, MI).</i> Sporządzona dokumentacja (komplet) podlega ocenie w skali (6-1). Kluczowe punkty nauczania nr 6-7: pogadanka, dyskusja Bazując na przykładach i materiałach statystycznych oraz doświadczeniu własnym i słuchaczy omów metody działania nieletnich sprawców wybranych kategorii przestępstw. Wskaż elementy istotne w procesie wykryczym ze szczególnym uwzględnieniem typowania sprawców w środowisku nieletnich. Zwróć uwagę na to, że w przypadku przestępstw o charakterze rozbójniczym dominujące znaczenie w procesie wykryczym ma ofiara, a w przypadku przestępstw przeciwko mieniu to sposób działania oraz pozostawiane ślady są główną wskazówką w procesie wykryczym.	
3. Sposoby oceniania Zaliczenie jednostki szkolnej JS05 następuje łącznie z zaliczeniem jednostek szkolnych JS01, JS02, JS03, JS04, JS06 na podstawie średniej arytmetycznej pozytywnych ocen bieżących (Zasady przeprowadzenia zaliczenia określono w Poradniku dla nauczyciela – JM01JS06PN01).	

JEDNOSTKA SZKOLNA – JS06 Nazwa jednostki szkolnej: **Taktyka prowadzenia czynności w sprawie nieletniego**

Nazwa jednostki modułowej: Taktyczne aspekty prowadzenia postępowań w sprawach nieletnich – TN JM01

Cele: Słuchacz po zakończeniu jednostki szkolnej będzie potrafił:

- analizować materiał w sprawie nieletniego,
- omówić zasady planowania czynności,
- rozróżnić elementy planu działań (formalne) oraz stosować zasady konstruowania wersji kryminalistycznych,
- sporządzić plan realizacji,
- przygotować się do realizacji i realizować zaplanowane czynności,
- zastosować odpowiednią taktykę działania,
- bezpiecznie i prawidłowo stosować śpb oraz broń palną.

Kluczowe punkty nauczania	Czas	Metoda	Liczba	Nazwa/opis	Dokumentacja programowa
1. Analiza materiałów w sprawie nieletniego. 2. Planowanie czynności wykrywczych. 3. Sporządzanie planu działań.	6	wykład, pogadanka, dyskusja	1 1	Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich z dnia 26 października 1982 r. (t.j. Dz. U. 2014 r. poz. 382, ze zm.) Zarządzenie nr 25 KGP z dnia 23 lipca 2015 r. (Dz. Urz. poz. 58) Kodeks karny Kodeks postępowania karnego Papier kancelaryjny A4 Rzutnik światła białego	Poradnik dla nauczyciela JM01JS06PN01
4. Możliwości realizacyjne planów działań.	2	pogadanka, dyskusja	1		Ćwiczenia i zadania JM01JS06CZ01
5. Przygotowanie do realizacji na podstawie opracowanego planu działań.	8	pokaz z instruktążem, symulacja	1 10/1 1		

6. Realizacja planowanych czynności wykrywczych.	16 (8+8)	symulacja, ćwiczenia praktyczne)	1 1 zestaw zestaw zestaw 1/1 1/1 1/1 1/1 1/1 1/1 1/1 1/1 1/1 1/1 1/1 1/1 1/1 1/1	Rzutnik multimedialny Komputer przenośny Foliogramy Plansze poglądowe Prezentacje multimedialne Formularz protokołu zatrzymania osoby Formularz protokołu zatrzymania nieletniego Formularz protokołu przeszukania Wykaz dowodów rzeczowych Formularz protokołu przesłuchania nieletniego Formularz meldunku informacyjnego Niebieska Karta A Niebieska Karta B Formularz protokołu kontroli osobistej Formularz protokołu doprowadzenia do wytrzeźwienia Zestaw „simuniton”	
7. Sprawdzenie wytworzonej dokumentacji i omówienie zajęć.	4				

<p style="text-align: center;">PORADNIK DLA NAUCZYCIELA</p> <p>JEDNOSTKA SZKOLNA – JS06 Nazwa jednostki szkolnej: Taktyka prowadzenia czynności w sprawie nieletniego Nazwa jednostki modułowej: Taktyczne aspekty prowadzenia postępowań w sprawach nieletnich – TN JM01</p>	JM01JS06PN01
<p>1. Wymagania wejściowe Słuchacze powinni posiadać wiedzę i umiejętności z zakresu szkolenia zawodowego podstawowego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – legitymowania i zatrzymywania osób, – nawiązywania drogą radiową łączności, – przekazywania informacji dyżurnemu jednostki. <p>2. Wskazówki metodyczne do realizacji kursu Tworząc założenia do ćwiczeń bazuj na przykładach z praktyki bądź z materiałów źródłowych.</p> <p>Kluczowe punkty nauczania nr 1-3: wykład, pogadanka, dyskusja Odwołując się do dotychczasowej wiedzy i doświadczenia życiowego słuchaczy, omów na czym polega analiza materiału w sprawie nieletniego. Przedstaw kluczowe elementy i kryteria analizy. Przedstaw i omów rodzaje planów działań i zasady planowania czynności wykrywczych. Wymień elementy planu oraz przedstaw zasady konstruowania wersji kryminalistycznych. Podziel słuchaczy na cztery grupy realizacyjne, następnie poleć, by w czasie wolnym od zajęć (w ramach pracy domowej) na podstawie przygotowanych założeń (różnych dla każdej z grup) zaplanowali realizację czynności. Podkreśl potrzebę przeprowadzenia rozpoznania miejsca realizacji czynności pod kątem doboru właściwych wariantów postępowania, zaplanowania niezbędnych sił i środków oraz sporządzenia szkicu sytuacyjnego lub wykonania dokumentacji fotograficznej obiektów.</p> <p>Kluczowy punkt nauczania nr 4: pogadanka, dyskusja Dokonaj sprawdzenia dokumentacji (opracowanych przez słuchaczy planów działań) pod kątem możliwości realizacji zaplanowanych czynności wykrywczych. Podczas dyskusji wypracuj z każdą z grup słuchaczy optymalny sposób realizacji przedsięwzięcia. Po omówieniu sporządzonej dokumentacji poleć, by słuchacze w grupach dokonali niezbędnych poprawek.</p> <p>Kluczowy punkt nauczania nr 5: pokaz z instruktążem, symulacja Na początku zajęć zaprezentuj i omów procedurę i taktykę legitymowania, przeszukiwania osób i pomieszczeń, doprowadzania osób, zatrzymywania osób w pomieszczeniu, w pojeździe oraz w terenie otwartym uwzględniając specyfikę pracy z nieletnimi. Zwróć szczególną uwagę na bezpieczeństwo wykonywanych czynności oraz posługiwanie się zestawem „simuniton” zgodne z instrukcją obsługi. Następnie każda z czterech pięcioosobowych grup słuchaczy na podstawie wielowariantowych założeń na zmianę ćwiczy realizację poszczególnych czynności. Zajęcia zorganizuj tak, aby jedna grupa realizowała zaplanowane czynności zgodnie z podanym założeniem, a pozostali uczestnicy obserwowali ich realizację. Pozorantów do zadań wyznacz spośród grupy, która obserwuje realizację czynności. Zajęcia przeprowadź w odpowiednio wyposażonej symulatorni lub terenie otwartym z użyciem pojazdów służbowych oraz zestawu „simuniton”. Słuchacze obserwujący realizację czynności, każdorazowo po jej zakończeniu dokonują omówienia i oceny postępowania swoich kolegów. Pamiętaj, by podsumować każdą z realizacji oraz zweryfikować oceny dokonane przez słuchaczy. Wskaż mocne i słabe strony podjętych przez słuchaczy działań.</p> <p>Kluczowe punkty nauczania nr 6-7: pokaz z instruktążem, symulacja (zajęciaienne i nocne) W początkowej fazie zajęć poinformuj słuchaczy, że w trakcie zajęć dziennych będą w ustalonej kolejności przystępować do próbnej realizacji przedsięwzięć ujętych w przygotowanych przez grupy planach. Zwróć uwagę słuchaczom, by realizacja czynności zawierała wszystkie etapy zawarte w planie począwszy od odprawy, a skończywszy na liście dokumentowanych czynności. Zajęcia przeprowadź metodą symulacji. Zorganizuj je tak, aby jedna grupa realizowała zaplanowane czynności zgodnie z założeniami zawartymi w przygotowanym przez siebie planie, a pozostali uczestnicy obserwowali ich realizację. Pozorantów do zadań wyznacz spośród grupy, która obserwuje wykonywane czynności. Zajęcia przeprowadź w odpowiednio wyposażonej symulatorni i terenie</p>	

otwartym, z użyciem pojazdów służbowych oraz zestawu „simunition”. Pamiętaj, by podsumować każdą z próbnych realizacji dokonując ustnej oceny.

Na zakończenie tych zajęć przedstaw organizację zajęć nocnych. **Zajęcia nocne** przeprowadź metodą symulacji. Każda grupa będzie realizowała w ustalonej kolejności przydzielone jej zadanie, a pozostałym uczestnikom wyznacz miejsce oczekiwania, w którym będą mogli przygotować się do wykonania zadania oraz wykonać pozostałe czynności zawarte w planie. Każda grupa realizując zadanie wykorzystuje zestaw „simunition”. Pozorantów do prezentowanych zadań wyznacz spośród grupy, która oczekuje na przystąpienie do wykonania zaplanowanych czynności lub zakończyła ich realizację.

Po zakończeniu wszystkich zadań przez grupy słuchaczy, poleć sporządzenie dokumentacji w niezbędnym zakresie w ramach czynności niecierpiących zwłoki na miejscu zdarzenia. Czynności wymagające dużej ilości czasu słuchacze powinni ująć w algorytmie czynności do realizacji. Dokonaj omówienia i oceny wszystkich zadań zrealizowanych przez grupy słuchaczy. Sprawdź wytworzoną dokumentację, dokonaj jej omówienia i oceny.

3. Sposoby oceniania

- na bieżąco sprawdzany będzie poziom opanowania wiedzy i umiejętności określonych celami nauczania JS01 do JS06,
- nabywane przez słuchaczy wiadomości i umiejętności podlegają bieżącej ocenie według obowiązującej skali ocen (skala 6-1),
- każda negatywna ocena bieżąca uzyskana w trakcie jednostki modułowej musi być poprawiona na ocenę pozytywną,
- zaliczenie dokumentacji, zadań praktycznych i poprawienie wszystkich negatywnych ocen bieżących na pozytywne jest warunkiem przystąpienia do zaliczenia jednostki modułowej,
- zaliczenie jednostki modułowej jest oceną okresową,
- zaliczenie jednostki modułowej stanowi średnia arytmetyczna pozytywnych ocen bieżących.

Obszary podlegające ocenie przy zadaniu praktycznym:

- praworządność działania (postawa zawodowa, znajomość i stosowanie procedur),
- chronologia podejmowanych czynności,
- stosowanie właściwej taktyki i technik działania, w szczególności przestrzeganie zasad bezpieczeństwa,
- umiejętność komunikowania się,
- właściwe wykorzystanie wyposażenia służbowego.

Obszary podlegające ocenie przy sporządzaniu dokumentacji:

- merytoryczna zawartość,
- kompletność dokumentu pod względem formalnym,
- estetyka i przejrzystość,
- poprawność językowa.

ĆWICZENIA I ZADANIA	JM01JS06CZ01
<p>JEDNOSTKA SZKOLNA – JS06 Nazwa jednostki szkolnej: Taktyka prowadzenia czynności w sprawie nieletniego Nazwa jednostki modułowej: Taktyczne aspekty prowadzenia postępowań w sprawach nieletnich – TN JM01.</p>	
<p>Proponowane ćwiczenia i zadania:</p> <p>Ćwiczenie nr 1 <i>Założenia do zajęć z taktyki.</i></p> <p>1. Przemoc domowa Sędzia rodzinny zlecił twojemu zespołowi ustalenie sytuacji wychowawczej małoletniej Michaliny Rostkowskiej w wieku 15 miesięcy, c. Stanisława i Ewy zam. Legionowo ul. Sportowa 7/2. Z rozmów z dzielnicowym wynika, że ojciec Michaliny to alkoholik, karany z art.156 kk, i 280 kk, skłonny do agresji i sadyzmu. Matka jest bierną ofiarą przemocy, która nie chce zgłaszać Policji faktu przestępstwa znęcania nad nią. Jest ona również uzależniona od alkoholu. Z niepotwierdzonych dotychczas informacji wynika, że ojciec może stosować przemoc również wobec dziecka. Dokonaj stosownych ustaleń w miejscu zamieszkania, w razie potrzeby podejmij interwencję oraz sporządź stosowną dokumentację.</p> <p>2. Rozbójnik W okresie od ..... do ..... w Legionowie w okolicach stadionu miejskiego dokonano serii rozbojów na kobietach, w wyniku których to czynów sprawca zabierał torebki wraz z zawartością pieniędzy, dokumentów i innych przedmiotów. Modus operandi wszystkich tych czynów oraz rysopis sprawcy są do siebie bardzo zbliżone co sugeruje, że czynów tych dokonuje ta sama osoba, której wygląd wskazuje na wiek około 16 lat. W dniu dzisiejszym policjant waszego zespołu w wyniku podjętych działań o charakterze nieprocesowym uzyskał informację, że sprawcą tych czynów jest Piotr Kalemba lat 15, który dzisiaj wieczorem ma być w Legionowie na pływalni. Większość tych zdarzeń miała miejsce w bezpośredniej bliskości budynków miejskiej pływalni. Przygotuj zasadzkę i zatrzymanie. Sporządź stosowną dokumentację.</p> <p>3. Dealer W dniu wczorajszym, w godzinach wieczornych policjant z waszego zespołu uzyskał informację od informatora o pseudonimie <i>Zysek</i>. <i>Zysek</i> przekazał w niej miejsce i czas, w którym nieletni Michał Woźniak lat 16 pseudonim <i>Szakal</i> zam. Legionowo ul. Husarska 3/9 ma dokonać transakcji zakupu narkotyków (marihuana i amfetamina) od sprzedawcy o nieustalonej tożsamości, który porusza się samochodem marki polonez koloru ..... o nr rej. .... Do ww. transakcji ma dojść na parkingu koło stadionu miejskiego w Legionowie, przy budynku magazynowym. Informacje wcześniej uzyskane od <i>Zyzka</i> były potwierdzone, a w obecnej sytuacji nie ma możliwości zweryfikowania tej informacji u innego źródła. Podjmijcie działania zmierzające do zatrzymania <i>Szakala</i> i jego kooperanta na gorącym uczynku. Zaplanuj niezbędne czynności i sporządź kompletną dokumentację procesową i pozap procesową.</p> <p>4. Uciekinier z Zakładu Poprawczego Trzy dni temu wasz zespół otrzymał telefonogram z Komisariatu Policji w Koronowie, w którym informują was o tym, że nieletni Robert Ziemak lat 16 uciekł z Zakładu Poprawczego w Koronowie. W wyniku podjętych działań uzyskaliście informację, że Robert Ziemak może się znajdować w opuszczonym domu na tyłach stadionu miejskiego w Legionowie, w którym kiedyś mieszkali jego nieżyjący już dziadkowie. Zaplanuj i zrealizuj zatrzymanie nieletniego pamiętając, że jest on niebezpieczny (w wieku 14 lat dokonał zabójstwa, wcześniej dokonywał rozbojów z użyciem niebezpiecznych narzędzi. Opinie biegłych z postępowania wyjaśniającego zawierały wyraźne stwierdzenia o psychopatycznych skłonnościach nieletniego). Sporządź stosowną dokumentację procesową i pozap procesową.</p>	